

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Uhlíře a soudců Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaje) a Jaromíra Jirsy ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **F. Ů.**, toho času ve výkonu trestu odnětí svobody ve vazební věznici, zastoupeného Mgr. Lenkou Balkovou, advokátkou, sídlem Nekázanka 888/20, Praha 1, proti příkazu k dodání do výkonu trestu odnětí svobody vydanému **Městským soudem v Praze** dne 26. 4. 2022 č. j. 45 T 10/2019-7066, jakož i proti následnému zadržení stěžovatele a jeho dodání do výkonu trestu odnětí svobody, takto:

I. Příkazem k dodání do výkonu trestu odnětí svobody vydaným Městským soudem v Praze dne 26. 4. 2022 č. j. 45 T 10/2019-7066, a jiným zásahem spočívajícím v zadržení stěžovatele dne 30. 4. 2022 bylo porušeno právo stěžovatele na zbavení osobní svobody pouze z důvodů a způsobem, který stanoví zákon, zaručené ustanovením čl. 8 odst. 2 věty první Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. b) Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

II. Příkaz k dodání stěžovatele do výkonu trestu odnětí svobody vydaný Městským soudem v Praze dne 26. 4. 2022 č. j. 45 T 10/2019-7066, se ruší.

Odůvodnění

I.

1. Ústavnímu soudu byl dne 27. 6. 2022 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), prostřednictvím něhož se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedeného příkazu k dodání do výkonu trestu, a to pro rozpor s čl. 8 odst. 2 věty první Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. b) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Předtím, než se Ústavní soud začal věcí zabývat, přezkoumal podání po stránce formální a konstatoval, že podaná ústavní stížnost obsahuje veškeré náležitosti, jak je stanoví zákon o Ústavním soudu.

II.

3. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 1. 2. 2022, sp. zn. 3 To 29/2021, vydaným na základě odvolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 45 T 10/2019, uznal stěžovatele vinným zvláště závažným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku. Vrchní soud stěžovateli uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 5 let se zařazením do věznice s ostrahou a peněžitý trest ve výměře 500 000 Kč. Rozsudek Vrchního soudu v Praze je pravomocný.

Stěžovatel proti rozsudku podal dovolání, o kterém doposud nebylo rozhodnuto. Městský soud v Praze vydal výzvu k nástupu stěžovatele do výkonu trestu odnětí svobody, která dle názoru stěžovatele nebyla řádně doručena, neboť byla zaslána na nesprávnou adresu. Městský soud na základě zjištění, že si stěžovatel výzvu nevyzvedl v úložní době, dne 26. 4. 2022 vydal příkaz k dodání stěžovatele do výkonu trestu, č. j. 45 T 10/2019-7066. Policie České republiky stěžovatele dne 30. 4. 2022 zadržela a dodala do Vazební věznice.

4. Stěžovatel zásah do ústavně garantovaných práv spatřuje v tom, že příkaz k jeho dodání do výkonu trestu byl vydán, přestože mu předtím nebyla řádně doručena výzva k nástupu. Stěžovatel dále namítá, že byl zadržen a fakticky dodán do výkonu trestu na základě příkazu zatíženého touto vadou. Stěžovatel v ústavní stížnosti poukazuje na skutečnost, že je hlášený k trvalému pobytu na adrese P. XXX, kde se dlouhodobě zdržuje. Tuto adresu uváděl ve svých podáních. Dne 22. 4. 2022 mu na tuto adresu bylo doručeno usnesení o nákladech řízení. Rozsudek odvolacího soudu ani výzva k nástupu do výkonu trestu na tuto adresu doručovány nebyly, nýbrž byly zaslány na adresu V. XXX. Stěžovatel měl v úmyslu podat dovolání, proto dne 22. 4. 2022 městský soud upozornil, že mu rozsudek vrchního soudu doposud nebyl doručen. Dne 27. 4. 2022 stěžovatel ve schránce našel oznámení o příchozí zásilce, přičemž z přiloženého poučení bylo zřejmé, že jde o rozsudek odvolacího soudu a výzvu k nástupu do výkonu trestu. Lhůta k vyzvednutí končila 9. 5. 2022. Stěžovatel se domníval, že mu písemnosti byly zaslány v návaznosti na jeho upozornění s tím, že si je může řádně převzít až v pondělí 9. 5. 2022. Navzdory tomu byl stěžovatel dne 30. 4. 2022 zatčen a dodán do výkonu trestu. Dle stěžovatele nebyly naplněny zákonné předpoklady pro vydání příkazu k dodání do výkonu trestu podle § 321 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). Stěžovateli totiž neuplynula lhůta k nástupu do výkonu trestu, neboť mu ani nebyla doručena výzva. Doručování zásilek se přitom nijak nevyhýbal. Stěžovatel poukázal na dřívější nález Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 29444/16, podle kterého je nutné trvat na požadavku, aby zbavení osobní svobody pro neuposlechnutí výzvy soudu vydané v souladu se zákonem bylo možné toliko tehdy, byla-li výzva adresátovi řádně doručena. V důsledku chybného postupu městského soudu si stěžovatel nemohl zařídit osobní, rodinné a pracovní záležitosti a vyřídit veškeré urgentní věci.

III.

5. Městský soud v Praze ve svém vyjádření upozornil na skutečnost, že stěžovatel v přípravném řízení explicitně určil adresu pro doručování V. XXX, přestože adresa jeho trvalého bydliště již tehdy byla P. XXX. Doručování na adresu V. XXX však městský soud přesto označil za chybné. Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu městský soud odůvodnil obavou, že odsouzený uprchne, aby se tak vyhnul uloženému trestu. Druhý odsouzený Mgr. Bc. D. M. totiž nenastoupil ve stanovené lhůtě do výkonu trestu odnětí svobody a musel být vydán příkaz k jeho dodání do výkonu trestu. V průběhu řízení před soudem vyplynulo, že stěžovatel v celé věci jednal podle pokynů druhého odsouzeného. Městský soud zohlednil výše uvedené, vlastnictví nemovitostí druhého odsouzeného mimo Evropskou unii a vazby obou odsouzených na I. R., přičemž došel k závěru, že je nezbytné vydat příkaz k dodání stěžovatele do výkonu trestu.

6. Stěžovatel v replice namítl, že městský soud neuvedl žádné konkrétní důvody vztahující se k jeho osobě, ze kterých by vyplývala důvodná obava, že by uprchl, aby se tak vyhnul výkonu trestu. Naopak je zřejmé, že městský soud vyčkával,

zda si stěžovatel výzvu převezme na nesprávné adrese, a až následně vydal příkaz k dodání do výkonu trestu. Stěžovatel zopakoval, že městský soud takto postupoval navzdory upozornění ze dne 22. 4. 2022. Stěžovatel dále namítl, že ke změně adresy jeho trvalého pobytu došlo až v červnu roku 2020. Ohledně druhého odsouzeného Mgr. Bc. D. M. stěžovatel uvedl, že do výkonu trestu nastoupil dobrovolně poté, co byla zamítnuta jeho žádost o prodloužení lhůty k nástupu do výkonu trestu. Skutečnost, že odsouzená osoba vlastní majetek v zahraničí, není důvodem pro vydání příkazu k dodání do výkonu trestu. Stěžovatel také zpochybnil vazbu na I. R., neboť tato skutečnost nevyplývá z žádného důkazu obsaženého ve spisu.

IV.

7. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatele, obsah napadeného soudního rozhodnutí i příslušný spisový materiál a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

8. Pro nyní posuzovaný případ je relevantní § 321 odst. 1 trestního řádu, jenž stanovuje, že jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat nepodmíněný trest odnětí svobody, stalo vykonatelným, předseda senátu vyzve odsouzeného, je-li na svobodě, aby trest ve stanovené lhůtě nastoupil. V § 321 odst. 3 trestního řádu je stanovena povinnost soudu nařídit dodání odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody, jestliže nenastoupí trest ve lhůtě, která mu byla poskytnuta, nebo bylo-li z konkrétních skutečností zjištěno, že jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, či konkrétní okolnosti odůvodňují obavu, že uprhe nebo se bude skrývat.

9. Dle čl. 8 odst. 2 věty první Listiny základních práv a svobod nikdo nesmí být zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Dle čl. 5 odst. 1 písm. b) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nikdo nesmí být zbaven svobody mj. kromě případů zákonného zatčení nebo jiného zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem.

10. Ochrana osobní svobody zaujímá v rámci katalogu základních práv a svobod velmi významné postavení (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci McKay proti Spojenému království ze dne 3. 10. 2008). Proto Ústavní soud vychází z nutnosti vždy trvat na splnění všech podmínek příslušné zákonné licence k zásahu do tohoto práva a na vyloučení svévole (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2015, sp. zn. III. ÚS 916/13), přičemž podmínky těchto licencí musí být vykládány restriktivně (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2006 sp. zn. I. ÚS 493/05).

11. V souladu s těmito východisky Ústavní soud v nálezu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2944/16, došel k závěru, že je třeba trvat na požadavku, aby zbavení (resp. odnětí) svobody pro neuposlechnutí výzvy soudu vydané v souladu se zákonem bylo možné toliko tehdy, byla-li výzva adresátovi řádně doručena, čímž je mu umožněno seznámit se s jejím obsahem. Nelze totiž po nikom spravedlivě požadovat, aby respektoval výzvu, jejíž obsah nezná a znát nemůže, a tedy ani neví, co má vlastně respektovat. Náležitostí výzvy k nástupu do výkonu trestu je i lhůta k dobrovolnému nastoupení. Nebyla-li výzva odsouzenému doručena, nejen že tato lhůta nepočíná běžet, ale odsouzený ani nezná její obsah, a tedy jí nemůže vyhovět tím, že včas dobrovolně do výkonu trestu odnětí svobody nastoupí, neboť neví, do kdy a v jaké věznici tak má učinit. Ústavní soud přitom zdůraznil i materiální aspekt celé věci. Jde totiž o vyjádření kvalitativního rozdílu mezi tím, kdy odsouzený do výkonu trestu odnětí svobody nastoupí dobrovolně ve lhůtě stanovené

k tomu v příslušné výzvě a kdy je odsouzený do výkonu trestu odnětí svobody dodán Policií České republiky či jiným orgánem veřejné moci. Nejen, že při dobrovolném nastoupení do výkonu trestu odnětí svobody má odsouzený možnost učinit přípravné kroky k tomuto nástupu podle svých potřeb a možností, včetně tak základních lidských záležitostí, jako je rozloučení se svými blízkými, kterážto možnost je v případě dodání Policií České republiky značně omezena, ale odsouzený dobrovolným nástupem manifestuje i své podvolení se veřejné moci, byť je pro něj v konkrétním případě extrémně nepříjemné a byť s ním třeba i vnitřně nesouhlasí.

12. Ústavní soud v nyní posuzovaném případě došel k závěru, že předpoklady pro vydání příkazu k dodání do výkonu trestu nebyly naplněny. Především je třeba vycházet ze skutečnosti, že městský soud při doručování písemností stěžovateli postupoval zcela nepředvídatelně. Stěžovatel při výslechu v roce 2018 (č. l. 4319 trestního spisu) uvedl adresu pro doručování V. XXX, na kterou mu písemnosti byly doručovány v průběhu převážné části řízení. Od okamžiku, kdy si stěžovatel na adrese pro doručování nevyzvedl předvolání k hlavnímu líčení, které mu proto poté muselo být doručováno znovu prostřednictvím policie na adresu P. XXX (č. l. 6109 trestního spisu), městský soud (dle svého vyjádření z důvodu žádosti stěžovatele) písemnosti nově začal doručovat na tuto adresu, kde si je stěžovatel opakovaně přebíral (č. l. 6051, 6689, 6915). Bez jakéhokoliv logického důvodu se městský soud od tohoto postupu odchýlil, když stěžovateli doručoval usnesení o nákladech řízení, rozsudek odvolacího soudu a výzvu k nástupu do výkonu trestu. Zatímco usnesení o nákladech řízení městský soud zaslal na obě adresy, přičemž stěžovatel si je převzal na adrese P. XXX (č. l. 7030 trestního spisu), rozsudek odvolacího soudu a výzvu k nástupu do výkonu trestu soud zaslal pouze na adresu V. XXX (č. l. 7038 a 7054 trestního spisu). Dne 26. 4. 2022 byl vydán příkaz k dodání stěžovatele do výkonu trestu, a to na základě zjištění, že si ve stanovené lhůtě nevyzvedl výzvu k nástupu (č. l. 7065 a 7066). Dne 25. 4. 2022 bylo do spisu založeno stěžovatelovo sdělení (městskému soudu doručené již 22. 4. 2022) obsahující upozornění, že stěžovateli doposud nebyl doručen rozsudek vrchního soudu a že bydliště má na adrese P. XXX, nikoliv na adrese V. XXX, kde se již několik let nezdržuje (č. l. 7069 a 7070). Městský soud následně výzvu k nástupu do výkonu trestu zaslal na adresu P. XXX, příkaz k dodání však nezrušil. Stěžovatel při doručování výzvy dne 27. 4. 2022 nebyl zastižen, zásilka proto byla uložena a připravena k vyzvednutí (č. l. 7071), což však stěžovatel nestihl učinit, neboť byl dne 30. 4. 2022 (tedy před uplynutím úložní doby) zadržen a umístěn do Vazební věznice (č. l. 7124). Ústavní soud příčinu nepřevzetí výzvy k nástupu do výkonu trestu spatřuje ve výše popsaném postupu městského soudu. Stěžovatel totiž mohl legitimně očekávat, že mu výzva bude zaslána na tu adresu, kam mu písemnosti byly opakovaně úspěšně doručovány v poslední době. Nelze přitom odhlédnout od skutečnosti, že stěžovatel sám vyvíjel aktivitu, aby mu městský soud písemnosti doručil, a to prostřednictvím upozornění ze dne 22. 4. 2022. S ohledem na výše uvedené a na požadavek restriktivního výkladu podmínek zákonné licence ke zbavení svobody Ústavní soud došel k závěru, že výzva stěžovateli nebyla řádně doručena, nebyla mu tedy ani poskytnuta žádná lhůta k nástupu do výkonu trestu. Z toho důvodu ani nebyly splněny podmínky pro vydání příkazu k dodání do výkonu trestu dle § 321 odst. 3 trestního řádu.

13. Městský soud ve svém vyjádření vydání příkazu k dodání do výkonu trestu odůvodňuje obavou z uprchnutí odsouzeného. Tento důvod však ve svém napadeném příkazu ani při žádné jiné příležitosti (s výjimkou uváděného vyjádření k ústavní stížnosti) neuvedl. Z ustanovení § 321 odst. 3 trestního řádu vyplývá, že příkaz k dodání

do výkonu trestu je možné vydat, jestliže z jednání odsouzeného nebo z dalších konkrétních okolností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat. Podmínky pro vydání příkazu je třeba posuzovat u každého odsouzeného individuálně, a to se zohledněním výše uvedeného požadavku restriktivního výkladu. Ve vztahu k osobě stěžovatele žádné konkrétní skutečnosti ani jednání stěžovatele obavu z uprchnutí neodůvodňovaly. Stěžovatel se nástupu do výkonu trestu nebránil, naopak sám vyvíjel aktivitu, aby mu písemnosti byly doručeny řádně. Ohledně druhého odsouzeného D. M. je třeba upozornit, že v jeho případě byl příkaz k dodání do výkonu trestu vydán již 21. 4. 2022, neboť nenastoupil ve lhůtě stanovené výzvou a panovala obava z jeho uprchnutí (č. 1. 7062 trestního spisu). Již v tomto okamžiku městskému soudu musely být známy veškeré okolnosti, jimiž ve svém vyjádření odůvodňoval vydání příkazu k dodání stěžovatele do výkonu trestu (vztah obou odsouzených, vazby na I. R., vlastnictví nemovitostí v zahraničí), navzdory tomu městský soud příkaz k dodání stěžovatele do výkonu trestu vydal až 26. 4. 2022, a to v důsledku zjištění, že si stěžovatel v úložní době nevyzvedl výzvu k dobrovolnému nástupu do výkonu trestu (č. 1. 7065 trestního spisu). Nelze přitom odhlédnout od skutečnosti, že druhý odsouzený do výkonu trestu sice nenastoupil ve stanovené lhůtě (ihned), nicméně nastoupil dobrovolně dne 26. 4. 2022. Pokud tedy městský soud jako hlavní důvod obavy z uprchnutí stěžovatele uváděl jednání ve vzájemné shodě s druhým odsouzeným, tato obava již v den vydání příkazu (26. 4. 2022), jakož i v den zadržení stěžovatele (30. 4. 2022) nemohla trvat. Ústavní soud proto konstatuje, že nebyly naplněny zákonné předpoklady pro vydání příkazu k dodání stěžovatele do výkonu trestu.

14. Na základě výše uvedeného Ústavní soud došel k závěru, že vydáním příkazu k dodání stěžovatele do výkonu trestu odnětí svobody, aniž mu předtím byla řádně doručena výzva k dobrovolnému nástupu do výkonu tohoto trestu, jakož i na tento příkaz navazujícím zadržením stěžovatele a jeho faktickým dodáním do výkonu trestu odnětí svobody bylo porušeno jeho právo na zbavení osobní svobody jen ze zákonných důvodů a zákonným způsobem garantované čl. 8 odst. 2 větou první Listiny a čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Ústavní soud proto napadený příkaz ruší. Ve vztahu k zadržení stěžovatele provedenému na základě tohoto příkazu se však Ústavní soud mohl omezit toliko na tzv. akademický výrok o porušení základního práva stěžovatele, neboť tento jiný zásah v době, kdy Ústavní soud ústavní stížnost obdržel, byl již ukončen. Ústavní soud však podotýká, že tímto nálezem není dotčena a nemůže být zpochybněna zákonnost výkonu trestu odnětí svobody, jemuž je stěžovatel v současné době podroben.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 11. října 2022

David Uhlíř
předseda senátu